

Transitie naar een circulaire economie
visievorming

Bestuurscommissie Afvalinzameling
Land van Cuijk en Boekel

Colofon

Opdrachtgever	: Bestuurscommissie Afvalinzameling Land van Cuijk en Boekel
Project	: BC Beleid algemeen
Nummer	: 72000100
Status	: Concept
Datum	: 19-12-2019
Auteur/projectleider	: J. Bens
Mede gezien door	: T. Hermanussen

Autorisatie : J. Lenssen

paraaf:

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Wat is de circulaire economie?.....	6
3. Landelijk beleid en doelstellingen.....	7
3.1 Rijksbreed programma Circulaire Economie.....	7
3.2 VANG.....	8
4. Huidige prestaties BCA.....	9
4.1 Samen werken aan 100% afvalscheiding	9
4.2 Huidige prestaties BCA.....	9
4.2.1 Hoeveelheid restafval	9
4.2.2 Afvalscheiding	10
4.3 Preventie	10
4.3.1 Kringloopwinkels Stichting Actief.....	10
4.3.2 Textiel.....	10
4.4 Gerecyclede kunststof in inzamelmiddelen	11
5. Duurzaamheidsvisies en -plannen individuele gemeenten	12
6. Uitdagingen	14
6.1 naar 0 kilogram restafval	14
6.2 Afvalscheiding versus recycling.....	14
6.3 Zoveel mogelijk gescheiden zuivere grondstoffen.....	15
6.4 Verbinding milieu en sociaal	15
6.5 Toerekening kosten afvalbeheer	15
6.6 100% afvalscheiding.....	16
7. Mogelijkheden voor meer afvalscheiding.....	17
8. Waar wil de BCA naartoe?	19

1. INLEIDING

Alles dat wij mensen doen, draait op wat de aarde ons geeft. We gebruiken haar grondstoffen voor voedsel, drinkwater en onderdak, voor kleding en elektrische apparaten. Helaas heeft de capaciteit van onze aardbol grenzen, terwijl het aantal mensen sterk blijft groeien. In 2050 zijn we naar verwachting met ruim negen miljard bewoners.

De vraag naar grondstoffen neemt toe, terwijl de beschikbare hoeveelheid afneemt.

Het grondstoffengebruik in de wereld is verdriedubbeld sinds 1970 en kan volgens het International Resource Panel (IRP) van de VN in 2060 nog eens verdubbelen. En dat blijft niet zonder gevolgen voor het milieu. Volgens het IRP is de snelle groei van het grondstoffengebruik in de wereld de belangrijkste oorzaak van klimaatverandering en van het verlies aan biodiversiteit in de wereld. De winning en verwerking van materialen, brandstoffen en voedsel goed voor ongeveer de helft van de totale wereldwijde uitstoot van broeikasgassen en meer dan 90 procent van het verlies aan biodiversiteit en 'waterstress'.

Volgens het IRP is grondstoffen efficiëntie essentieel om het tij te keren. Maar daarnaast is er een overgang nodig van lineaire naar circulaire ketens door een combinatie van:

- Intelligent productontwerp en standaardisatie (eco-design en design voor recycling);
- Verlengde productlevenscycli;
- Hergebruik;
- Recycling;
- Remanufacturing (herstellen, reviseren, upgraden en hergebruiken van gebruikte onderdelen en systemen).

Alleen als we vanaf nu dus slimmer omgaan met onze grondstoffen, kunnen we ook in de toekomst nog welvarend leven op een gezonde planeet, met een duurzame en sterke economie.

Volgens berekeningen van het IRP kan met meer grondstoffen efficiëntie en een duurzaam consumptie- en productiebeleid:

- de groei in het gebruik van wereldwijde hulpbronnen in 2060 met 25% worden vertraagd;
- het wereldwijde binnenlandse product met 8% toenemen;
- de uitstoot van broeikasgassen met 90% worden verminderd.

Om ervoor te zorgen dat er in 2050 genoeg te eten is en er voor iedereen noodzakelijke goederen zoals kleding en apparaten zijn, moet onze economie circulair worden. In een circulaire economie bestaat geen afval meer. Dat komt doordat producten efficiënter worden ontworpen en producten en materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt.

In deze circulaire economie verdwijnt het afval zoals we dat nu kennen. Bij de huidige manier van produceren raken grondstoffen langzaam op en worden deze op den duur steeds schaarser en daarmee steeds duurder. Het winnen van primaire grondstoffen leidt tot aantasting van de natuur en het landschap. Daarnaast leidt het verbranden en storten van afval tot steeds meer milieuverontreiniging en hoge kosten voor de gevolgen van die milieuproblemen, bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering.

Afval is dé nieuwe grondstof. Vrijwel alles dat we straks gebruiken, wordt steeds opnieuw gebruikt. In een circulaire economie stappen we dus af van de lijn 'produceren, consumeren en daarna weggooien'. De cirkel wordt rond gemaakt.

Zo sparen we behalve onze grondstoffen ook het milieu en dragen we bij aan andere grote uitdagingen van deze tijd, zoals klimaatverandering. Daarnaast leidt de circulaire economie tot nieuwe economische kansen.

Innovatie in de gehele keten is nodig om producten slim te ontwerpen, zodat deze aan het einde van de levensduur uit elkaar te halen en opnieuw te gebruiken zijn. Daar waar mogelijk wordt dit zoveel als mogelijk regionaal uitgevoerd, omdat dit CO₂ bespaart op transport, dit werkgelegenheid biedt en waardoor waardevolle grondstoffen in de regio behouden blijven.

Gescheiden inzamelen van afval is al tientallen jaren gemeengoed. Circulaire economie is echter meer dan alleen afval scheiden en de bruikbare delen hergebruiken.

Het afvalbeleid zal zich in de komende periode, naast het verbeteren van de afvalscheiding en inzameling, meer richten op de circulaire economie en de aanpak van specifieke ketens en afvalstromen. Afvalbeleid wordt dan meer geplaatst in het perspectief van de hele keten van de winning van grondstoffen voor de productie tot en met de consumptie van goederen.

In 2019 wordt een eigen wensbeeld en een duurzaamheidsvisie op de circulaire economie opgesteld. Vervolgens wordt nagegaan waar de mogelijkheden voor Afvalinzameling Land van Cuijk en Boekel liggen.

2. WAT IS DE CIRCULAIRE ECONOMIE?

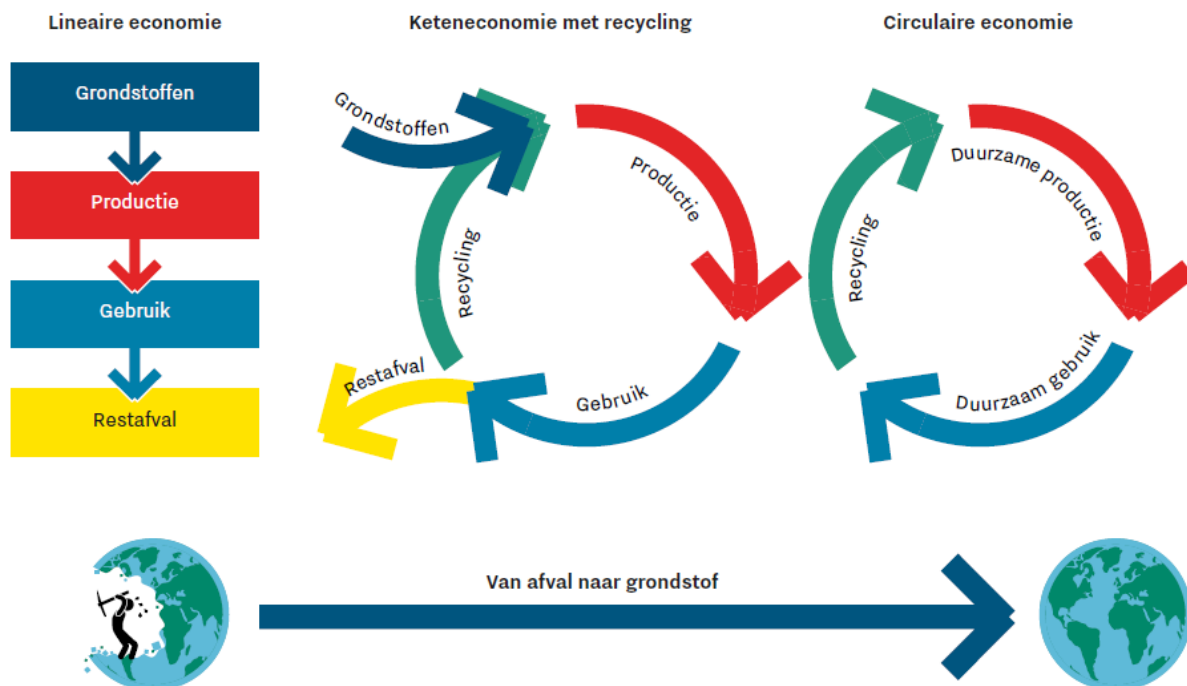
Volgens MVO Nederland is de circulaire economie een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten, materialen en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd.

Kenmerkend voor een circulaire economie is dat bij het ontwerp van een product al rekening wordt gehouden met het idee dat de gebruikte materialen ook weer makkelijk terug te winnen zijn.

Verder zegt MVO Nederland daarover dat het circulaire systeem twee kringlopen van materialen kent:

- een biologische kringloop, waarin reststoffen na gebruik veilig terugvloeien in de natuur.
- en een technische kringloop, waarvoor product(onderdelen)zo zijn ontworpen en vermarkt dat deze op kwalitatief hoogwaardig niveau opnieuw gebruikt kunnen worden. Hierdoor blijft de economische waarde zoveel mogelijk behouden.

Ter illustratie van wat circulaire economie is, onderstaande figuur

Voor een maximale invulling van de circulaire economie (zo hoogwaardig mogelijke toepassing) is optimale afvalscheiding noodzakelijk.

Op hoofdlijnen geeft de circulaire economie invulling aan “reduce, reuse en recycle”:

1. het voorkomen dat afval ontstaat of in ieder geval verminderen door preventieve maatregelen (reduce);
2. producten worden gemaakt van herbruikbare grondstoffen en hergebruik vindt plaats waar mogelijk (reuse);
3. na afdanking worden materialen gerecycled (recycle).

3. LANDELIJK BELEID EN DOELSTELLINGEN

3.1 Rijksbreed programma Circulaire Economie

In het Rijksbrede programma Circulaire Economie: 'Nederland Circulair in 2050' schetst het kabinet hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzaam gedreven, volledig circulaire economie in 2050. Om dit doel te bereiken moeten we op alle niveaus van onze samenleving actie ondernemen en duidelijke mijlpalen stellen. Het eerste doel is volgens de Rijksoverheid ambitieus maar niet onhaalbaar: 50% minder verbruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) in 2030. Deze doelstelling sluit aan bij het ambitieniveau in vergelijkbare landen.

Om de doelstellingen van 2030 en 2050 te realiseren, is het kabinet tot een grondstoffenakkoord met maatschappelijke partners gekomen. Samen worden de knelpunten verkend die de realisatie van de circulaire economie belemmeren en worden hiervoor goede oplossingen bedacht.

Om de huidige Nederlandse economie versneld te veranderen in een circulaire economie, zijn drie strategische doelstellingen geformuleerd:

- 1) Grondstoffen in bestaande ketens worden hoogwaardig benut. Deze efficiëncyslag kan leiden tot afname van de grondstoffenbehoefte in bestaande ketens.
- 2) Waar nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden fossiele, kritieke en niet duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen. Hiermee wordt onze economie niet alleen toekomstbestendiger gemaakt, maar ook minder afhankelijk van fossiele bronnen en de import daarvan. Verder blijft ons natuurlijk kapitaal zo behouden.
- 3) Er worden nieuwe productiemethodes ontwikkeld, gaan nieuwe producten ontwerpen en gaan gebieden anders inrichten. Ook worden nieuwe manieren van consumeren bevorderd. Dit leidt tot andere ketens die de gewenste reductie, vervanging en benutting een extra impuls geven.

Om de overgang naar een circulaire economie te versnellen heeft de overheid vijf zogenoemde transitieagenda's opgesteld. Hierin hebben de volgende vijf ketens en sectoren de hoogste prioriteit:

- biomassa en voedsel;
- kunststoffen;
- de maakindustrie;
- de bouw;
- en consumptiegoederen.

De Rijksoverheid streeft samen met relevante stakeholders naar een economie waarin alleen nog duurzaam geproduceerde, hernieuwbare of algemeen beschikbare grondstoffen gebruikt worden en zo weinig mogelijk afval achtergelaten wordt. Daarnaast wordt er naar gestreefd dat producten die uiteindelijk toch worden afgedankt, hoogwaardig worden gerecycled en ingezet worden om nieuwe producten te maken.

We staan aan het begin van het realiseren van de circulaire economie. Afvalscheiding en –preventie zijn eerste stappen in die richting. We doen nog steeds nieuwe kennis en ervaringen op over hoe we gedrag rond afval het beste kunnen beïnvloeden.

3.2 VANG

Het landelijke programma **Van Afval Naar Grondstof** (VANG) - Huishoudelijk afval is ontwikkeld om gemeenten te helpen om de transitie te maken naar een circulaire economie. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huishoudelijke afvalinzameling. Een gemeente heeft hierop bijvoorbeeld invloed door beleidskeuzes te maken in de manier van inzamelen of het geven van voorlichting aan burgers.

De landelijke ambitie voor de komende jaren is als volgt:

2020

- Minimaal 75% afvalscheiding, dat resulteert in maximaal 100 kilogram fijn en grof restafval per inwoner.

2025

- Maximaal 30 kilogram fijn en grof restafval per inwoner.

In het publiek kader huishoudelijk afval 2025 is het landelijke wensbeeld voor 2025 weergegeven. Dit wensbeeld is opgenomen in bijlage 1.

4. HUIDIGE PRESTATIES BCA

4.1 Samen werken aan 100% afvalscheiding

De ambitie van de BCA is om in 2030 100% afval te scheiden. Dit komt neer op 0 kilogram restafval.

In 2021 wordt als tussendoelstelling nog maar gemiddeld 20 kilogram restafval per inwoner ingezameld (25% van de in 2010 ingezamelde hoeveelheid).

4.2 Huidige prestaties BCA

De afgelopen jaren is door de vernieuwde afvalinzameling per 1 februari 2017 en het goede scheidingsgedrag van de inwoners van het Land van Cuijk en Boekel wederom een heel mooie stap gezet.

De BCA heeft in 2018 deelgenomen aan de Benchmark huishoudelijk afval (peiljaar 2017). In totaal hebben 180 gemeenten deelgenomen aan de benchmark. Deze gemeenten zijn op basis van percentage hoogbouw verdeeld in 4 groepen (A t/m D). Het Land van Cuijk en Boekel is ingedeeld in klasse D (0%-19% hoogbouw).

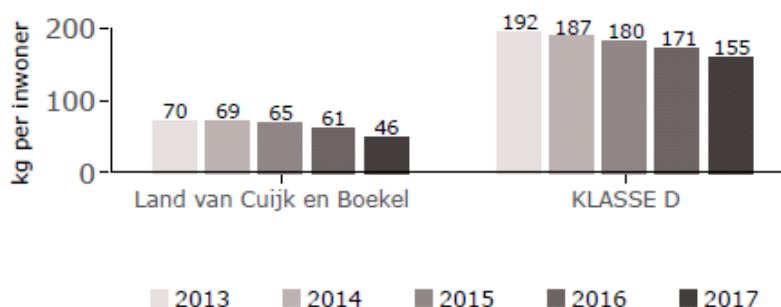
4.2.1 Hoeveelheid restafval

In 2017 is in de BCA gemiddeld nog slechts 46 kilogram fijn en grof restafval (na nascheiding) per inwoner ter verwerking aangeboden, namelijk:

- 33,5 kilogram fijn restafval;
- 12 kilogram grof restafval.

Het gemiddelde van de Benchmark (alle 180 deelnemers) was in 2017 182 kilogram restafval per inwoner, voor klasse D was dit 155 kilogram en volgens CBS was dit in heel Nederland gemiddeld 211 kilogram per inwoner.

Restafval totaal

In 2018 is de hoeveelheid restafval dat ter verwerking (verbranding) wordt aangeboden in de BCA regio met 9% verder afgenomen naar gemiddeld 42 kilogram restafval per inwoner, namelijk:

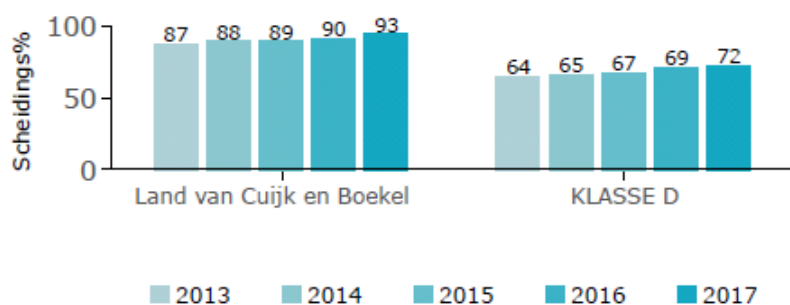
- 32 kilogram fijn restafval;
- 10 kilogram grof restafval.

Ten opzichte van klasse D presteert de BCA op milieugebied goed. De hoeveelheid restafval was gemiddeld 115 kg per inwoner lager dan in klasse D.

4.2.2 Afvalscheiding

In 2017 heeft de BCA 93% afvalscheiding gerealiseerd.

Afvalscheiding%

Het gemiddelde van de Benchmark (alle 180 deelnemers) was 64% afvalscheiding.

Ten opzichte van klasse D presteert de BCA op milieugebied goed. Het afvalscheidingspercentage was in de BCA regio in 2017 21% hoger dan gemiddeld in klasse D.

Het potentieel om afvalscheiding te verhogen is voor de BCA dan ook kleiner dan voor de meeste andere gemeenten.

Toekomst

De verwachting is dat de hoeveelheid restafval in 2019 nog licht zal afnemen. Echter, de verwachting is niet dat met het huidige afvalstelsel de tussendoelstelling van 2021 wordt behaald. Om de doelstellingen in 2021 en 2030 te kunnen halen is het noodzakelijk dat ook andere ketenpartners (producenten en recyclers) meer inspanningen gaan leveren.

Daarnaast is het een landelijk beeld dat de transitie naar 0 kg restafval consequenties heeft voor de zuiverheid van gescheiden grondstoffen.

4.3 Preventie

In de volgende paragrafen is weergegeven op welke manier de BCA al invulling geeft aan preventie en de circulaire economie.

4.3.1 Kringloopwinkels Stichting Actief

De inzameling van herbruikbare goederen en de verkoop ervan in de kringloopwinkels (in Cuijk en Boxmeer) van de Stichting Actief kunnen beschouwd worden als preventie. Hergebruik van goederen voorkomt het ontstaan van afval of zorgt ervoor dat het moment van afdanken wordt uitgesteld.

4.3.2 Textiel

Het gedeelte van het ingezamelde textiel dat voor producthergebruik in aanmerking komt (het gedeelte dat hergedragen wordt) valt ook onder preventie. Daarnaast heeft de contractant van de BCA (Sympany) zeer recentelijk een werkbroek gefabriceerd uit vezels van oude spijkerbroeken.

4.4 Gerecyclede kunststof in inzamelmiddelen

PMD zakken regranulaat

PMD zakken bestaan voor een aanzienlijk deel uit regranulaat (korrels gerecyclede kunststof). De PE-grondstof bestaat voor ten minste 95 procent uit regranulaat.

Tariefzakken regranulaat

Blauwe tariefzakken bestaan voor een aanzienlijk deel uit regranulaat. Granulaat zijn kleine kunststof korrels. Regranulaat bestaat uit secundaire grondstoffen.

De PE-grondstof, LDPE, bestaat minimaal voor 95 procent uit regranulaat.

5. DUURZAAMHEIDSVISIES EN -PLANNEN INDIVIDUELE GEMEENTEN

De individuele BCA gemeenten hebben duurzaamheidsplannen en strategische visies vastgesteld. Onderstaand is op hoofdlijnen weergegeven welke onderwerpen raakvlakken hebben met duurzaamheid, de circulaire economie en de huishoudelijke afvalinzameling in het Land van Cuijk en Boekel.

Boekel

In de strategische visie 2030 van de gemeente Boekel worden onder andere de volgende elementen genoemd:

- Kansen liggen er voor productiemodellen die zijn gebaseerd op kleinschaligheid en lokaliteit. Dit kan bijvoorbeeld door 3D-printen wat er voor zorgt dat productie ter plekke kan worden gerealiseerd. Het (vracht)verkeer neemt hierdoor af en draagt bij aan een beter milieu;
- Het platteland is dé plek voor een Biobased Economy, waarbij groene reststromen en gewassen ingezet worden voor niet-voedseltoepassingen (materialen, chemicaliën, transportbrandstoffen en energie). Hierdoor kan groene groei gerealiseerd worden;
- Boekel wil een bijdrage leveren aan het regionale arbeidsbeleid vanuit de regio Agrifood Capital en Brainport. Het is belangrijk dat beide regio's zich blijven ontwikkelen als sterke economische motors van Nederland.
- Boekel ondersteunt en faciliteert kansrijke (innovatieve) initiatieven ter verduurzaming (van bijvoorbeeld de energievoorziening), waarbij ook nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd en nieuwe economische dragers ontstaan. Boekel wil een circulaire economie stimuleren en verspilling van grondstoffen tegengaan. De mogelijkheden die biobased economy biedt worden onderzocht.

Boxmeer

In haar duurzaamheidsplan 2016-2020 geeft de gemeente Boxmeer aan:

- Haar koploperspositie op afvalgebied (samen met de overige BCA gemeenten) te willen behouden;
- Groenafval te willen inzetten ten behoeve van het bodemherstel van landbouwgronden of ten behoeve van de productie van houtpellets voor CV's;
- 'slim breken' voorschrijven bij sloop- en bouwwerkzaamheden in renovatie- of nieuwbouwprojecten;

Cuijk

In het Cuijks duurzaamheidsplan 2017-2020 is ten aanzien van de circulaire economie het volgende opgenomen:

- In 2030:
 - is de circulaire economie gemeengoed geworden;
 - wordt er door de gemeente circulair aanbesteed en gebouwd volgens circulaire principes
 - worden door ondernemers, agrariërs en inwoners verschillende afvalstromen volledig opnieuw als grondstof gebruikt ('cradle to cradle').
- De gemeente stimuleert het opstarten en doorgroeien van meerdere Repair Cafés, zonder daar zelf de initiatiefnemer in te zijn.
- Er wordt regelmatig gecommuniceerd over de huidige stand van zaken op het gebied van recycling.

Grave

In het projectenboek 2015-2018 'Grave gaat voor Groen' is het volgende opgenomen:

- Energiebesparing in en verduurzaming van gemeentelijke gebouwen;
- Duurzaam mobiliteitsplan;
- Duurzaamheidsparagraaf (duurzaamheid wordt standaard integraal meegenomen in alle beleidsvelden/projecten);

- Onderzoek waterkracht bij de stuw (Maasbrug).

Mill en Sint Hubert

In het projectenboek 2017-2020 'Mill gaat voor Groen' zijn onder andere de volgende opgenomen:

- Energiebesparing en zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen;
- Duurzaam mobiliteitsplan;
- Duurzaamheidsparagraaf (duurzaamheid wordt standaard integraal meegenomen in alle beleidsvelden/projecten);
- Compensatie van geproduceerde CO₂-uitstoot van het gemeentehuis compenseren door aanleg natuur;

Sint Anthonis

In de routekaart energieneutraal 2016-2035 heeft de gemeente Sint Anthonis de doelen beschreven:

- De eerste eikeltjeskachel om gemeentelijke gebouwen te verwarmen (2016);
- Volledig duurzaam inkopen;
- Afval als grondstof.

Daarnaast vinden door en met de verschillende gemeenten diverse samenwerkingen plaats, bijvoorbeeld:

- Klimaatbestendig Land van Cuijk 2030 (gemeenten, waterschap Aa en Maas en provincie Noord-Brabant);
- AgroProeftuin de Peel 'lokale compost', waarbij organische reststromen worden ingezet voor bodemverbetering (onderdeel van AgriFood Capital);
- Agrifood Land van Cuijk;
- Energietransitie in de regio noordoost Brabant.

6. UITDAGINGEN

Bij het realiseren van een circulaire economie is niet alleen de hoeveelheid restafval en het scheidingspercentage van belang, maar gaat het er vooral om wat er uiteindelijk op een hoogwaardige wijze in nieuwe producten wordt gerecycled.

Afvalscheiding is een middel om producten, materialen en grondstoffen zo schoon (zuiver) en hoogwaardig mogelijk te houden of te maken voor hergebruik of recycling in nieuwe producten.

6.1 naar 0 kilogram restafval

Landelijk is het beeld dat de verontreiniging in gescheiden grondstoffen toeneemt, doordat gemeenten inzetten op een reductie van de hoeveelheid restafval. Signalen van verwerkers van 20 tot 25% vervuiling van gft-afval zijn niet ongewoon.

In de BCA regio lijkt de kwaliteit van gescheiden stromen voldoende tot goed. Zoals ook uit sorteeranalyses van PMD in 2018 is gebleken is de kwaliteit van PMD een aandachtspunt. Dit is een landelijk gegeven. Momenteel heeft Afvalinzameling Land van Cuijk en Boekel van contractanten voor de belangrijkste stromen vernomen dat:

- de kwaliteit van **GFT-afval** beter kan (op basis van 2 recentelijk gedane monitoringen door de verwerker)
- van **PMD** sporadisch deelafkeur plaatsvindt. Eventuele vervuiling wordt door de overslaglocatie uit de stroom PMD apart gehouden en verwerkt.
- De kwaliteit van **textiel** volgens Sympany is verslechterd . In de BCA regio wordt gecommuniceerd dat alle textiel aangeboden mag worden, dus ook votten en lopen. Hierdoor wijkt de verhouding tussen winkelkwaliteit en ondersoorten wel enigszins af.
- Het **oud papier en karton** van een redelijke kwaliteit is. Echter, doordat de afzetmarkt stagneert zijn papierfabrieken kritischer op de aangeboden kwaliteit;
- **Glas** van een goede kwaliteit is.

Voor de BCA vergadering van 3 oktober a.s. wordt een plan van aanpak geagendeerd om daar waar mogelijk de kwaliteit van GFT-afval, PMD en textiel te verhogen.

Ander ontwikkelgedrag kan bestaan uit:

- het aanbieden van huishoudelijk afval in openbare prullenbakken;
- Zwerfafval;
- Illegale dump;
- Meenemen van afval naar werk of een andere gemeente

Hiernaar is en wordt onderzoek gedaan:

- 2017 zwerfafval en huishoudelijk afval in openbare prullenbakken (zwerfafvalmonitoringen)
- 2018 meenemen naar werk of andere gemeente (inwoner tevredenheidsonderzoek)
- 2018-2019 monitoring illegale dump (door buitendiensten)

6.2 Afvalscheiding versus recycling

Niet al het huishoudelijk afval dat in mono- of combistromen gescheiden wordt ingezameld, wordt ook daadwerkelijk gerecycled of nuttig toegepast. In bijvoorbeeld papier of pmd bevindt zich in mindere of meerdere mate vervuiling dat in de nasortering eruit wordt gefilterd en alsnog naar een verbrandingsoven wordt afgevoerd. Ook zijn er afvalstromen zoals asbest en C-hout die wel gescheiden worden ingezameld maar niet (kunnen) worden gerecycled. Dit gescheiden ingezamelde afval dat uiteindelijk verbrand wordt,

en de vervuiling die uiteindelijk uit de monostromen komt, worden nu gewoon meegerekend in het scheidingspercentage en niet opgeteld bij de hoeveelheid restafval.

In het kader van de circulaire economie en vanuit de gehele keten beredeneerd, zou het beter zijn om te kijken naar de daadwerkelijke recyclebaarheid van gescheiden stromen. Echter, hiervoor is voor iedere materiaalsoort volledig inzicht benodigd in de be- en verwerkingsstappen en de uitval die bij iedere stap plaatsvindt.

6.3 Zoveel mogelijk gescheiden zuivere grondstoffen

De laatste jaren wordt door Nederlandse gemeenten, zo ook door de BCA, veel gestuurd op het terugdringen van de hoeveelheid restafval.

Voor het in de keten houden van materialen en voor de afzet van hoogwaardige producten is het van groot belang om naar de kwaliteit van de ingezamelde stromen te kijken. Een schone inputstroom is nodig voor de productie van kwalitatief hoogwaardigere producten. Voor een circulaire economie is ook een afzetmarkt voor gerecyclede materialen van groot belang. Meer gescheiden inzameling loont enkel wanneer de ingezamelde en gerecyclede stromen kunnen worden afgezet.

6.4 Verbinding milieu en sociaal

Zoals reeds aangegeven biedt de circulaire economie kansen wanneer dit zoveel als mogelijk regionaal wordt uitgevoerd doordat:

- bespaard wordt op CO₂ uitstoot door transport;
- waardevolle grondstoffen in de regio behouden blijven;
- werkgelegenheid gecreëerd kan worden.

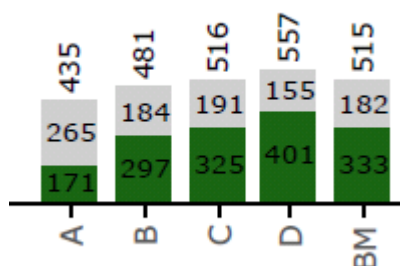
De circulaire economie biedt dus kansen voor lokale werkgelegenheid. Echter, tot op heden is gebleken dat de integrale benadering van een circulaire keten (bijvoorbeeld bij regionale textielsortering) nog niet uitgekristalliseerd is. Een van de redenen is dat de kosten voor afvalbeheer via de afvalstoffenheffing bij huishoudens in rekening wordt gebracht. Deze afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn, waarbij de BCA streeft naar zo laag mogelijke afvalbeheerkosten. In 2018 is gebleken dat een regionale textielsortering de BCA gemeenten circa € 300.000,- aan inkomstenderving zou opleveren. Daarbij zou het lastig zijn om het voordeel van besparing op uitkeringen over te hevelen naar de BCA.

6.5 Toerekening kosten afvalbeheer

De gemeente Nijmegen heeft dit opgelost door de vaste afvalstoffenheffing af te schaffen en enkel inwoners te laten betalen voor tariefzakken en voor enkele stromen op de milieustraat (boven een bepaalde hoeveelheid). Het vastrecht is opgenomen in de ozb. Los van de diftarcomponent op restafval dragen huiseigenaren met relatief grotere, dure huizen meer bij aan de afvalbeheerkosten dan kleinere, goedkopere huizen. Het is een begrijpelijke keuze van de gemeente Nijmegen, omdat grotere duurdere huizen niet door minima worden bewoond.

Daarnaast blijkt ook uit de benchmark huishoudelijk afval (peiljaar 2017) uitgevoerd door NVRD en Rijkswaterstaat dat in gemeenten met meer hoogbouw/hogere stedelijkheidsklasse (A 50% t/m 100% hoogbouw) minder afval wordt aangeboden dan in gemeenten met een lagere stedelijkheidsklasse (D 0% t/m 19% hoogbouw).

In onderstaande grafiek is per stedelijkheidsklasse voor 2017 de gemiddelde totale hoeveelheid huishoudelijk afval (gescheiden en ongescheiden) aangegeven in kilogram per inwoner.

6.6 100% afvalscheiding

De ambitie van de BCA is om in 2030 100% afvalscheiding te realiseren.

Maar wat is 100% afvalscheiding eigenlijk? Deze ambitie kan op verschillende manieren uitgelegd worden, namelijk:

- 0 kilogram restafval in 2030 (zero waste). Alle grondstoffen worden gescheiden ingezameld;
- De grondstoffen die gescheiden worden ingezameld zijn 100% zuiver (geen verontreiniging).
- Of een combinatie van bovenstaande.

De meningen zijn verdeeld als het gaat om de totale hoeveelheid huishoudelijk afval. In de nationale monitor duurzame gemeenten 2018 uitgevoerd door Telos (Brabants centrum voor duurzame ontwikkeling) is gebleken dat de BCA gemeenten op het gebied van Afval en grondstoffen niet in de top 10 voorkomen, ondanks dat de hoeveelheid restafval laag is.

De reden dat de BCA gemeenten toch niet in de top tien terecht komen is dat Telos naast restafval ook kijkt naar het totaal huishoudelijk afval. Voor de hoeveelheid restafval scoren de BCA gemeenten wel allemaal in de top tien. De totale hoeveelheid huishoudelijk afval is in de BCA gemeenten echter vrij hoog (gemiddelde meer dan 600 kg/inwoner). Dit wordt niet als positief beoordeeld.

Ranking van de gemeenten op indicatoren binnen de voorraad afval en grondstoffen.

	Afval totaal	Restafval	GFT afval	Oud papier	Glas	PMD
Boekel	326	5	21	27	318	3
Boxmeer	326	5	21	254	98	8
Cuijk	300	5	21	374	39	87
Grave	340	5	21	17	12	5
Sint Anthonis	336	10	21	56	231	2
Mill en Sint Hubert	326	5	21	34	248	36

7. MOGELIJKHEDEN VOOR MEER AFVALSCHEIDING

In het kader van de BCA doelstelling 100% afvalscheiding in 2030 en de circulaire economie kan in theorie afvalscheiding en hergebruik in het Land van Cuijk en Boekel op hoofdlijnen worden bevorderd door:

1. **preventie**
 - a. voorkomen dat afval bij de inwoner ontstaat
 - b. verminderen van afval dat bij de inwoner ontstaat
2. **producthergebruik**

Het opnieuw gebruiken van producten:

 - a. na reparatie
 - b. via kringloopwinkels
3. **meer en beter recycleren (materiaalhergebruik/recycling)**
4. **meer inkopen van (deels) gerecyclede producten**

Meer concreet liggen de kansen voor afvalinzameling op het gebied van (deze lijst is niet uitputtend):

- **Preventie**
 - Voorkomen van voedselverspilling
 - Thuiscomposter
 - Nee/nee sticker (of ja/ja-sticker, waarbij inwoners dan alleen nog ongeadresseerde reclame ontvangen als ze daar expliciet toestemming voor geven).
- **Bevorderen producthergebruik en reparatie:**
 - Versterken van lokale organisaties en initiatieven, zodat er nog meer gedeeld, gerepareerd en hergebruikt gaat worden:
 - Repair cafés: fietsen, grote huishoudelijke apparaten en elektronica.
 - Peerby: app voor het lenen/huren van spullen van/aan burens. Hierdoor efficiënter gebruik van producten.
 - Overbodige spullen via app aanbieden aan buurtbewoners of kringloopwinkels. Door hergebruik langere levensduur van producten en sociale cohesie.
 - Op de milieustraat bruikbare goederen selecteren en of bewerken voor hergebruik (kringloopfaciliteit op de milieustraat).

Als voorbeeld kan het duurzaamheidsplein van de gemeente Oss dienen, waarbij bezoekers:

 - met hun af te danken goederen eerst langs de kringloopwinkel komen;
 - vervolgens langs een demontage hal gaan, waar samengestelde componenten worden gedemonteerd;
 - en tenslotte op de milieustraat komen, waar gescheiden grondstoffen aangeboden kunnen worden.

Dit is op hoofdlijnen ook de basis voor het door de BCA ingediende plan van aanpak in het kader van een circulair ambachtscentrum.
 - Meer decentrale dienstverlening (inname en verkoop van herbruikbare goederen), ook in de overige gemeenten naast Boxmeer en Cuijk.
- **Bevorderen materiaalhergebruik:**
 - Demontage van grof restafval in zuivere grondstoffen.
 - Bouwmarkt met tweedehands materialen d.m.v. sociale werkplaats op of naast de milieustraat.

- **Circulair aanbesteden en inkopen**

- GFT-inzamelmiddelen inkopen die voor een aanzienlijk deel of geheel bestaan uit gerecycled kunststof.

De wenselijkheid, impact en haalbaarheid van de maatregelen dienen uiteraard onderzocht te worden. Verwacht wordt dat bijna alle maatregelen van invloed zijn op de afvalbeheerkosten, zowel voordelig (minder logistieke kosten door preventie) als nadelig (minder inkomsten producentenverantwoordelijkheid).

Er liggen ook kansen op de volgende gebieden van afval die een sterk raakvlak hebben met huishoudelijk afval:

- afvalscheiding op scholen;
- afvalscheiding bij bedrijven;
- afvalscheiding openbare ruimte;
- afvalscheiding in gemeentehuizen;
- afvalscheiding bij evenementen.

8. WAAR WIL DE BCA NAARTOE?

Er vindt een transitie plaats van de traditionele afvalverwijdering naar een gesloten keten in de circulaire economie.

Vragen die door de BCA in dit kader beantwoord dienen te worden zijn:

1. Wat is het wensbeeld voor de BCA in 2025 en 2030?
2. Wat is het de BCA waard om dit wensbeeld te realiseren?
3. Betekent 100% afvalscheiding 0 kilogram restafval of zo zuiver mogelijke grondstoffen (of een combinatie van beide)?
4. Bij beide varianten is de BCA in de realisatie afhankelijk van ketenpartners (producenten en recyclers). Wat valt volgens de BCA binnen de eigen invloedssfeer?

Wensbeeld 2025

Om ook in de toekomst welvarend en gezond te kunnen blijven leven, gaan bedrijven, burgers en overheden op een verantwoorde manier om met natuurlijke hulpbronnen die ons grondstoffen, water en energie leveren. Om duurzaam omgaan met natuurlijk kapitaal op mondiaal niveau en de voorzieningszekerheid van grondstoffen in Nederland te garanderen, werken we samen aan een transitie naar een circulaire economie. Daarin sluiten ketens zich vanzelf, omdat dit rendabel is. Ongewenste externe effecten zoals vermijdbare schade bij grondstofwinning, verliezen van grondstoffen tijdens de productie, uitstoot tijdens productie en gebruik worden door de inrichting van de grondstoffenketens voorkomen. Deze structuur zorgt er ook voor dat de juiste stimulansen worden gegeven voor het sluiten van ketens.

Door de grondstoffen- en materiaalketens die leiden tot huishoudelijk afval te sluiten produceert een gemiddelde Nederlander steeds minder restafval, in 2020 maximaal 100 kg restafval per jaar (grof en fijn huishoudelijk afval, 75% gescheiden ingezameld), met een verdere afname naar maximaal 30 kg¹ in 2025. Materiaal wordt zo lang mogelijk in de keten gehouden waarbij de maatschappelijke lasten acceptabel zijn.

Consumenten zijn zich bewust van de keuzes die ze (kunnen) maken bij de aanschaf van producten. Daarvoor zijn ketens transparant en is er goede voorlichting wat helpt bij het maken van verantwoorde keuzes voor mens en maatschappij, en afval zoveel mogelijk wordt voorkomen. Gemeenten faciliteren en stimuleren burgers bij afvalscheiding.

In 2025 leven we in een wereld waarbij er, vanuit afvaloptiek bekeken, geen producten op de Nederlandse markt komen die de gezondheid schaden. Er worden bijna geen producten in de keten gebracht die moeilijk opnieuw zijn te gebruiken. Daardoor wordt de hoeveelheid restafval al aan het begin van de keten teruggebracht. Dit is het gevolg van de stimulering van eco-innovatie, eco-engineering en eco-design, waarbij het circulair ontwerpen van producten uitgangspunt is. De Europese vraag naar deze producten leidt tot mondiaal duurzaam ontwerp en productie van duurzame materialen en producten. Overheden geven het goede voorbeeld en stimuleren de markt door duurzaam in te kopen.

De doelstellingen zijn zo ingevuld dat ze uitvoerbaar en betaalbaar zijn voor de burger. Nederland is vooraanstaand in de technologie, organisatie en kennis op het gebied van recycling, de logistiek van afvalbeheer en recycling, en het vermarkten van recyclaat.